

Auteurs

Erica Bouw

Elco Buurma

Kaoutar el Khattouti

Maaïke Koopman

Esther Wijma

Lenny van Onselen

Ilya Zitter

Inlichtingen

erica.bouw@hu.nl

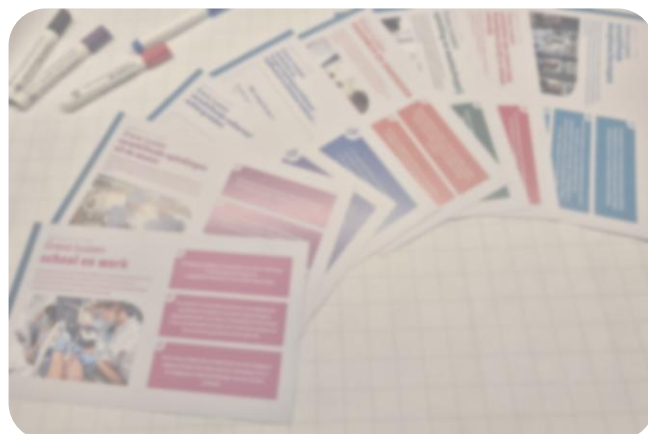
Datum

23 December 2025

Versie

Definitief

Onderzoeksrapport Verrijkingsscan leeromgevingen

VOORWOORD	3
SAMENVATTING	4
1. INLEIDING	6
VOORGESCHIEDENIS	7
2. THEORETISCH KADER.....	9
3. ONDERZOEKSOPZET EN METHODOLOGIE	11
BASIS VAN DE SCAN: VIGNETTEN	11
DEELNEMENDE INSTITUTEN	15
DATA.....	15
DATA-ANALYSE.....	15
4. RESULTATEN	16
PERCEPTIE VAN BESTAANDE RIJKE OF VERRIJKTE LEEROMGEVINGEN	16
KANSEN EN KNELPUNTEN VOOR VERRIJKING.....	16
WERKING VAN DE SCAN	19
5. REFLECTIE EN DOORONTWIKKELING	22
OPBRENGSTEN.....	22
PROFESSIONALISERING	23
VERBETERPUNTEN EN DOORONTWIKKELING.....	23
6. REFERENTIELIJST.....	24

Dit rapport en de bijbehorende Verrijkingsscan is een coproductie van Lectoraat Beroepsonderwijs, Lectoraat Co-design, Lectoraat Werken in Onderwijs en HU Teaching and Learning Network (TLN).

Voorwoord

Met genoegen presenteren wij het onderzoeksrapport over het project *Verrijkingsscan Leeromgevingen*. Dit project is uitgevoerd in nauwe samenwerking met onderzoekers van drie lectoraten binnen het Kenniscentrum Leren en Innoveren: Beroepsonderwijs, Co-design en Werken in Onderwijs.

Het doel van de Verrijkingsscan is om instituten en opleidingen te ondersteunen bij het in kaart brengen van wat zij al in huis hebben op het gebied van verrijkte leeromgevingen en bij het identificeren van ambities voor toekomstige ontwikkeling.

In het kader van dit project zijn pilots met de scan uitgevoerd binnen drie opleidingsinstituten van onze hogeschool. Deze pilots hebben waardevolle inzichten opgeleverd die hebben geleid tot een doorontwikkelde versie van de scan. Vanaf begin 2026 zal deze vernieuwde scan door het Teaching & Learning Network breed worden ingezet bij alle instituten en opleidingen van onze hogeschool. Daarnaast kan de scan een rol spelen bij de professionaliseringstrajecten van individuele docenten.

Het project bouwt voort op eerdere initiatieven en onderzoeksprojecten rondom het thema *rijke leeromgevingen*. Een deel van de betrokken onderzoekers maakte bovendien deel uit van de expertgroep die de instellingsvisie op dit thema heeft uitgewerkt. Daarmee draagt dit project bij aan de verdere concretisering van onze gezamenlijke ambitie om verrijkte leeromgevingen systematisch in beeld te brengen en te versterken.

Wij danken alle betrokkenen en vertrouwen erop dat de resultaten van dit onderzoek zullen bijdragen aan de doorontwikkeling van verrijkte leeromgevingen bij Hogeschool Utrecht.

Dit rapport en de bijbehorende Verrijkingsscan is een coproductie van Lectoraat Beroepsonderwijs, Lectoraat Co-design, Lectoraat Werken in Onderwijs en HU Teaching and Learning Network (TLN).

Samenvatting

Dit rapport presenteert de resultaten van het project *Verrijkingsscan Leeromgevingen*, uitgevoerd door het Kenniscentrum Leren en Innoveren van Hogeschool Utrecht (HU). De scan is ontwikkeld om opleidingen inzicht te geven in het verrijkingspotentieel van hun leeromgevingen en om ambities voor doorontwikkeling te identificeren. Zij helpt instituten en teams om bestaande initiatieven zichtbaar te maken en kansen voor verrijking te verkennen.

De verrijkingsscan is gebaseerd op een theoretisch kader rond acht typen grenzen waarop leeromgevingen kunnen worden verrijkt, zoals tussen onderwijs en praktijk, verschillende disciplines en samenleving. Centraal in de methodologie stond het gebruik van vignetten: korte, contextgebonden beschrijvingen die uitnodigen tot reflectie en dialoog. Deze vignetten zijn iteratief aangescherpt op basis van literatuur en praktijkfeedback. Het onderzoek is systematisch en ontwerpgericht uitgevoerd en in meerdere fasen getest en doorontwikkeld. Na een eerste conceptversie volgden pilots bij drie instituten van de HU (Veiligheid, Verpleegkundige Studies en Recht), waarbij de scan werd toegepast in werksessies met diverse stakeholders. Enkele maanden na afloop zijn semigestructureerde interviews gehouden om ervaringen te evalueren en verbeterpunten te identificeren. Deze inzichten zijn verwerkt in de definitieve versie van de scan.

Uit de verschillende werksessies met de Verrijkingsscan blijkt dat instituten en opleidingen al meer aan verrijking doen dan zij aanvankelijk dachten, maar dat deze initiatieven vaak versnipperd zijn. De grootste kansen lijken te liggen in het versterken van co-creatie met burgers, het verbinden van verrijking aan de Sustainable Development Goals (SDG's), het opzetten van duurzame samenwerkingsverbanden en het integreren van Leven Lang Ontwikkelen (LLO) in het curriculum.

Tegelijkertijd zijn er duidelijke knelpunten zichtbaar: deelnemers ervaren dat het ontbreekt aan organisatorische steun, het ontwerpen van leeromgevingen tussen verschillende praktijken is complex en de impact van verrijkingssinitiatieven is nog beperkt meetbaar. Om deze uitdagingen te adresseren, is het noodzakelijk om tijd en middelen te reserveren voor teams die verrijking willen realiseren. Daarnaast vraagt dit om gerichte investeringen in de professionalisering van docenten en kwartiermakers, en om het ontwikkelen van een infrastructuur die duurzame samenwerking faciliteert en expliciete vervolgstappen borgt.

De Verrijkingsscan biedt waardevolle inzichten, maar vraagt nog om verdere doorontwikkeling en positionering binnen een samenhangend geheel van maatregelen. Een heldere visie op de verrijkte leeromgeving is daarbij essentieel, evenals stevige ondersteuning vanuit het Teaching & Learning Network (TLN) bij de implementatie van de ideeën die de scan genereert.

Tot slot is het wenselijk de Verrijkingsscan uit te breiden naar andere onderwijsniveaus en deze expliciet te verbinden aan LLO, zodat verrijking niet een losstaand initiatief blijft, maar onderdeel wordt van een breed gedragen onderwijsstrategie.

Vanaf 2026 wordt de Verrijkingsscan HU-breed ingezet via het Teaching & Learning Network als instrument voor verdere onderwijsontwikkeling en professionalisering.

Dit rapport en de bijbehorende Verrijkingsscan is een coproductie van Lectoraat Beroepsonderwijs, Lectoraat Co-design, Lectoraat Werken in Onderwijs en HU Teaching and Learning Network (TLN).

Dit rapport en de bijbehorende Verrijkingsscan is een coproductie van Lectoraat Beroepsonderwijs, Lectoraat Co-design, Lectoraat Werken in Onderwijs en HU Teaching and Learning Network (TLN).

1. Inleiding

De maatschappelijke uitdagingen van vandaag – zoals arbeidsmarkttekorten, digitalisering, klimaatverandering en de transitie naar een inclusievere samenleving – vragen om wendbare, vakbekwame professionals die domein overstijgend samen kunnen werken, leren en innoveren rond complexe vraagstukken. Het beroepsonderwijs speelt hierin een sleutelrol: het moet niet alleen meebewegen met veranderingen in werkveld en samenleving, maar ook anticiperen op de behoeften van diverse doelgroepen (Boonen et al., 2025).

In de regio Utrecht, waar Hogeschool Utrecht (HU) actief is, komen tal van maatschappelijke opgaven samen. Deze vragen om interprofessionele samenwerking tussen opleidingen, lectoraten, burgers, maatschappelijke instellingen en het bedrijfsleven (Van Onselen et al., 2023; Zitter & Buurma, 2025). In de strategische visie en Kennis- en Innovatieagenda's kiest de HU daarom expliciet voor het versterken van rijke leeromgevingen en het benutten van de regio als campus. Deze concepten verbinden onderwijs, onderzoek en maatschappelijke impact (Hogeschool Utrecht, 2022).

Opleidingen worden uitgedaagd om het verrijkingspotentieel van hun curricula te verkennen en RLO's op te nemen in hun managementplannen. Tegelijkertijd blijkt uit de praktijk dat veel instituten nog zoekende zijn: *Wat betekent 'verrijking van leeromgevingen' concreet? Hoe rijk zijn onze bestaande leeromgevingen al? Welke rol kunnen docenten spelen in het vormgeven en versterken van leeromgevingen?*

Uit recent onderzoek blijkt dat leeromgevingen op verschillende manieren kunnen worden verrijkt (Boonen et al., 2025): ruimtelijk (uitbreiding van de leeromgeving naar andere fysieke of digitale contexten), functioneel (toevoeging van nieuwe rollen, functies of leeractiviteiten) of relationeel (versterking van de samenwerking tussen verschillende actoren binnen en buiten het onderwijs). De verhouding tussen deze vormen kan door opleidingsteams bewust worden vormgegeven, afhankelijk van factoren zoals het domein waarvoor wordt opgeleid, de samenstelling van het team, de ontwikkelingsfase van de opleiding en de mate van verbondenheid met het regionale netwerk. Dit roept echter praktische vragen op: *Waar begin je als opleidingsteam? Hoe ontdek je het verrijkingspotentieel van je leeromgeving? En hoe maak je de afweging wat je wél wilt verrijken — en wat misschien (nog) niet?*

Vanuit deze vragen is binnen het project Verrijking leeromgevingen van het Kenniscentrum Leren en Innoveren (KC LENI) een onderzoeksopdracht geformuleerd om instituten te ondersteunen bij het realiseren van HU-ambities. Dit onderzoek beoogt:

- Inzicht te vergroten in hoe het verrijkingspotentieel van leeromgevingen en curricula geïdentificeerd en benut kan worden;
- Een ondersteunende werkvorm te ontwikkelen die ingezet kan worden vanuit TLN, de HU-brede faciliteit voor de professionalisering en ondersteuning van HU-docenten en -onderzoekers, die opleidingen ook kan helpen bij het verkennen en inzetten van dit potentieel.

Het doel is om voort te bouwen op bestaande inzichten en deze te vertalen naar bruikbare kennis voor intern en extern gebruik. Daarbij wordt ook gekeken naar de adoptiecurve van onderwijsvernieuwing: hoe kunnen we ontwerp-kennis en tools ontwikkelen voor opleidingen, zodat zij het verrijken van leeromgevingen kunnen adopteren en uitbouwen? De rol van docenten is hierin cruciaal. Zij initiëren verrijkte leeromgevingen als kwartiermakers, begeleiden studenten in verrijkte leeromgevingen en zijn vaak ook betrokken bij curriculumontwikkeling en kennisuitwisseling.

Dit rapport en de bijbehorende Verrijkingsscan is een coproductie van Lectoraat Beroepsonderwijs, Lectoraat Co-design, Lectoraat Werken in Onderwijs en HU Teaching and Learning Network (TLN).

Binnen dit project willen we komen een synthese van theoretische perspectieven uit het beroepsonderwijs, co-design, veranderkunde, duurzame gemeenschappen en netwerksamenwerking, om tot een gedeeld begrippenkader te komen. De aanpak is participatief en ontwerpgericht, met betrokkenheid van collega's uit verschillende domeinen als *critical friends*.

Voorgeschiedenis

Dit onderzoek bouwt voort op eerder onderzoek dat we kort toelichten. Het gaat om onderzoek dat is verricht vanuit Samen Lerend in samenwerking met Kenniscentrum Leren en Innoveren (LENI) en één van onderzoeken ook samen met Kenniscentrum Sociale Innovatie (KSI), met sleutelfiguren van onderzochte leeromgevingen en met TLN. De inzichten uit deze onderzoeken zijn gedeeld met direct betrokkenen zoals de sleutelfiguren van de leeromgevingen, in diverse interactieve deelsessies en workshops georganiseerd vanuit TLN (Leernetwerk Rijke Leeromgevingen) en breed binnen de HU o.a. bij het Onderwijs en Onderzoek Festival en bij de Jaaropening. Ook worden inzichten online gedeeld, intern via ÉÉN HU en extern via projectwebsites op HU.nl¹.

Meervoudige case study HU-leeromgevingen (Onderwijsjaar 2022-2023)

Er is een meervoudige case study verricht bij vijf rijke leeromgevingen van de HU, nl. HU Oekraïne (Huiskamer Vital'nya); Bruggenbouwers en Grensverleggers; Digitaal Ondernemerschap (voorheen 'Creatieve industrie'); U on Board (HU GEZOND&WEL) en Quest. Daarnaast zijn generatieve sessies gehouden met de kwartiermakers van deze vijf leeromgevingen om de impliciete ontwerp- en ervaringskennis expliciet te maken.

Proactief rijke leeromgevingen vormgeven (Najaar 2023 – voorjaar 2024)

Er zijn generatieve sessies gehouden met experts rond het Cartesius-gebied over het proactief vormgeven van rijke leeromgevingen in de toekomst. Hierbij is samengewerkt met vormgevers om te komen tot visueel vormgegeven onderzoeksresultaten, namelijk een serie posters die o.a. tijdens de Jaaropening zijn gedeeld om in dialoog te gaan met HU-collega's.

Case study externe leeromgevingen (Najaar 2023 – voorjaar 2024)

Vanuit bovenstaand onderzoek kwamen twee aanvliegroutes naar voren voor het ontwikkelen van rijke leeromgevingen. Er zijn twee externe leeromgevingen in beeld gebracht (case study), van iedere aanvliegroute een case.

Perspectieven op het verrijken van leeromgevingen (2024)

In bovenstaand onderzoek lag de focus vooral op het vormgeven en inrichten van leeromgevingen. In dit vervolgonderzoek zijn meerdere perspectieven op het verrijken van leeromgevingen bij elkaar gebracht: het ontwerpperspectief, het veranderperspectief, het begeleidingsperspectief en het burgerperspectief.

HU GEZOND&WEL

Het laatste onderzoek dat we hier expliciet willen benoemen is het onderzoek dat is verricht bij HU GEZOND&WEL, met name gedurende de looptijd van de Comenius Leadership 'Game Changers in health and well-being'. Dit was meerjarig onderzoek waarbij intensief is samengewerkt tussen

¹ <https://www.hu.nl/onderzoek/projecten/inzicht-in-rijke-leeromgevingen> <https://www.hu.nl/onderzoek/projecten/grensoverstijgende-leeromgevingen-in-het-beroepsonderwijs>. Zie voor het rapport van de door NRO gesubsidieerde studie naar grensoverstijgende leeromgevingen in zorg & welzijn: [Rapport literatuuronderzoek: Grensoverstijgende leeromgevingen in zorg & welzijn | nieuws-lectoraatberoepsonderwijs](#)

meerdere lectoraten van meerdere Kenniscentra LENI, KSI en GDL. HU GEZOND&WEL is in de prijzen gevallen in het kader van de Nederlandse Onderwijspremie 2025 (categorie hbo).

Dit rapport en de bijbehorende Verrijkingsscan is een coproductie van Lectoraat Beroepsonderwijs, Lectoraat Co-design, Lectoraat Werken in Onderwijs en HU Teaching and Learning Network (TLN).

2. Theoretisch kader

Een leeromgeving wordt gedefinieerd als de fysieke en digitale omgeving waarin lerenden actief zijn, inclusief alle instrumenten, documenten en andere artefacten die te vinden zijn in die omgeving. Naast de fysieke en digitale omgeving omvat een leeromgeving de sociaal-culturele context voor de bedoelde activiteiten (Zitter & Hoeve, 2012; Bouw et al., 2021). Bij ‘rijke leeromgevingen’ gaat het daarbij om leeromgevingen waarin verschillende werelden samenkomen. In lijn met de visie van KC LENI noemen wij dit ‘verrijkte leeromgevingen’, omdat het niet zozeer gaat om wel of niet ‘rijk’ zijn van een leeromgeving, maar om hoe de leeromgeving te verrijken door het leerpotentieel van grenzen tussen praktijken te benutten. Wij sluiten daarmee aan bij het concept van de integratieve leeromgeving (Bouw et al., 2021) of grensoverstijgende leeromgeving (Bouw e.a., 2024)². Deze leeromgevingen bevinden zich midden in de samenleving en brengen diverse actoren – studenten, docenten, werkveldprofessionals, onderzoekers en burgers – samen rond actuele maatschappelijke vraagstukken.

Internationaal worden vergelijkbare concepten gehanteerd, zoals *learning communities*, *labs* en *werkplaatsen*, die inspelen op de complexiteit van beroepspraktijken en de diversiteit aan lerenden (Van Bommel et al., 2024; Vreuls et al., 2022). Verrijkte leeromgevingen worden in deze contexten niet allen gezien als een didactisch instrument, maar ook als een strategisch middel om onderwijs te verbinden met maatschappelijke transitie.

De meerwaarde van verrijkte leeromgevingen wordt breed erkend in de literatuur. Zo tonen Pelgrim et al. (2022) aan dat responsieve en authentieke settings bijdragen aan het opleiden van wendbare professionals. Sokhanvar et al. (2021) en Vanderlinde et al. (2020) benadrukken dat werken aan reële taken en vraagstukken de betrokkenheid en het zelfvertrouwen van studenten vergroot. In interprofessionele contexten, zoals zorg en welzijn, blijkt dat dergelijke leeromgevingen bijdragen aan het ontwikkelen van communicatieve en empathische vaardigheden (Bouw et al., 2024; McWilliams et al., 2008; Housley et al., 2018).

Verrijkte leeromgevingen zijn per definitie grensoverstijgend. Dit betekent dat zij zich bevinden op de snijvlakken van verschillende domeinen, perspectieven en praktijken. Dit houdt vaak in dat studenten buiten de schoolmuren werken, leren, onderzoeken en innoveren, en daarbij in contact komen met mensen met uiteenlopende achtergronden. Vanuit het perspectief van het onderwijs onderscheiden we binnen de HU acht grenzen waarop leeromgevingen verrijkt kunnen worden:

Tabel 1: Acht grenzen voor verrijking

Grens	Beschrijving
Tussen school en werk	Oriëntatie op en participatie in de beroepspraktijk.
Tussen onderwijs en onderzoek	Ontwikkeling van onderzoekend vermogen en praktijkverbetering.
Tussen disciplines of beroepen	Interprofessioneel en interdisciplinair leren.
Tussen leerjaren of opleidingstypen	Samenwerking tussen mbo, hbo, wo en verschillende leerfasen.
Tussen onderwijs en maatschappij	Werken aan reële maatschappelijke vraagstukken.
Tussen studenten en burgers/Cliënten	Inleven in de leefwereld van anderen en ontwikkelen van empathie.

² Zie ook de HU site: [Grensoverstijgende leeromgevingen in het beroepsonderwijs | Hogeschool Utrecht](#)

Tussen mensen met verschillende (culturele) achtergronden

Leren omgaan met diversiteit en interculturele communicatie.

Tussen initieel onderwijs en post-initiële of LLO activiteiten

Verbinding tussen initiële opleiding en leven lang ontwikkelen.

Deze acht grenzen bieden concrete aanknopingspunten voor het verrijken van leeromgevingen en sluiten aan bij actuele onderwijsvisies waarin responsiviteit, authenticiteit en maatschappelijke relevantie centraal staan.

Figuur 1: Visualisatie van de acht grenzen

Dit rapport en de bijbehorende Verrijkingsscan is een coproductie van Lectoraat Beroepsonderwijs, Lectoraat Co-design, Lectoraat Werken in Onderwijs en HU Teaching and Learning Network (TLN).

3. Onderzoekopzet en methodologie

Dit onderzoek is opgezet als een verkennende, praktijkgerichte studie naar hoe we via een ‘verrijkingsscan’ het verrijkingspotentieel van opleidingen en instituten in beeld kunnen krijgen. We hebben voor dit onderzoek drie instituten van de Hogeschool Utrecht geselecteerd die in het studiejaar 2025-2026 op een of andere manier met het thema ‘rijke leeromgevingen’ aan de slag waren:

Doel van de verrijkingsscan is om inzicht te verkrijgen in hoe opleidingsteams bestaande leeromgevingen zien, welke kansen zij zien voor verrijking, en hoe zij deze kansen kunnen benutten in lijn met de HU-visie op toekomstbestendig onderwijs en de regio als campus, gericht op studentsucces en missiegedreven opgaven.

De onderzoekopzet sluit aan bij een participatieve en ontwerpgerichte benadering, waarbij praktijkprofessionals actief betrokken zijn bij het genereren van kennis en het ontwikkelen van handelingsperspectieven.

Het ontwerpproces van de verrijkingsscan bestond uit de volgende stappen:

Figuur 2: Ontwerpproces van de Verrijkingsscan

Basis van de scan: vignetten

Centraal in onze methodologie staat de inzet van vignetten als reflectieve werkvorm. Vignetten zijn korte, context gebonden beschrijvingen van leeromgevingen die uitnodigen tot dialoog, gezamenlijke analyse en vervolgacties. In dit onderzoek zijn de vignetten specifiek vormgegeven op basis van de acht typen grenzen die in het theoretisch kader zijn benoemd en waarop leeromgevingen kunnen worden verrijkt, zoals de grens tussen onderwijs en praktijk, tussen professies en disciplines, tussen studenten en burgers, en tussen initieel onderwijs en LLO.

Bij elk vignet is expliciet gemaakt dat op de betreffende grens verschillende vormen van integratie mogelijk zijn. Dit betekent dat de mate waarin werelden (zoals onderwijs, onderzoek, praktijk of

Dit rapport en de bijbehorende Verrijkingsscan is een coproductie van Lectoraat Beroepsonderwijs, Lectoraat Co-design, Lectoraat Werken in Onderwijs en HU Teaching and Learning Network (TLN).

samenleving) met elkaar verbonden zijn, kan variëren. Deze vormen, oftewel gradaties van integratie, helpen betrokkenen om niet alleen te reflecteren op de aanwezigheid van grensovergangen, maar ook op de diepgang en kwaliteit van de samenwerking binnen die context.

De vignetten zijn in meerdere slagen aangescherpt. De eerste versies bevatten bijvoorbeeld informatie over de verschillende gradaties van integratie en het voorbeeld aan de voorkant en diverse vragen voor doorontwikkeling van verrijkte leeromgevingen op de achterkant. In de uitvoering en op basis van evaluaties met betrokkenen (zie verderop) kwam naar voren dat de vignetten teveel tekst bevatten. Om die reden hebben we ervoor gekozen om de vragen voor doorontwikkeling niet meer in de vignetten op te nemen, maar apart aan te reiken. Hierdoor zijn de vignetten visueel aantrekkelijker geworden en beter te benutten tijdens een werksessie, waarin zij snel leesbaar moeten zijn. Zie Figuur 3 voor een afbeelding van de vignetten op een van de acht grenzen, namelijk die tussen School en Werk.

Dit rapport en de bijbehorende Verrijkingsscan is een coproductie van Lectoraat Beroepsonderwijs, Lectoraat Co-design, Lectoraat Werken in Onderwijs en HU Teaching and Learning Network (TLN).

Grens tussen school en werk

Bij deze grens gaat het om kennismaken met de beroepspraktijk waar we studenten voor opleiden en ingroeien in het beroep en de sector. Studenten kunnen zich oriënteren op de praktijk, beroepsbekwaamheid ontwikkelen en participeren in de beroepspraktijk.

 Kortlopend meelopen in de praktijk, inclusief snuffelstages / maatschappelijke stages enz.
Langlopend meewerken in de praktijk tijdens stage.

 Op school of in de praktijk werken aan een afgebakende opdrachten of projecten van externe opdrachtgever, afgebakende taken verrichten in de praktijk of bijvoorbeeld in een simulatie gebruik maken van tools/instrumenten die ook in de beroepspraktijk worden gebruikt.

 Vanuit een professionele rol deelnemen aan een vraagstuk, opgave of project dat samen met een werkveldpartner is vormgegeven en daarmee bijdragen aan een actueel probleem.

Grens tussen school en werk

Wat vraagt dit van docenten?

Docenten fungeren als bruggenbouwers tussen onderwijs en praktijk. Ze leggen en onderhouden contacten met samenwerkingspartners, begeleiden studenten met leren in de praktijk en helpen hen zich te bewegen binnen professionele contexten. Dit vraagt van docenten dat zij flexibel en netwerkgericht zijn.

Het project Bruggenbouwers & Grensverleggers richt zich op interdisciplinair/interprofessioneel opleiden in het onderwijs en sociaal-pedagogische domein. Onderdeel van het project is de middelbare school Academie Tien.

Academie Tien biedt samen met Hogeschool Utrecht, Universiteit Utrecht en MBO Utrecht in het Opleidingshuis een bijzonder opleidingsprogramma aan voor studenten: Je krijgt de kans om stage te lopen op een bijzondere school én onderwijs uit de lerarenopleiding en aanpalende opleidingen op de stageplek te volgen.

Figuur 3: Voorbeeld Vignet Grens tussen School en werk

De vignetten zijn eerst getest tijdens een HU-breed event over verrijkte leeromgevingen (werkconferentie Rijke Leeromgevingen. Samen leren in de regio, zie afbeelding 4). Op basis van deze eerste evaluatie zijn ze doorontwikkeld en vervolgens toegepast in drie pilots bij de eerdergenoemde instituten: Veiligheid (IvVV), Verpleegkundige Studies (IVS) en Recht (IvR).

Dit rapport en de bijbehorende Verrijkingsscan is een coproductie van Lectoraat Beroepsonderwijs, Lectoraat Co-design, Lectoraat Werken in Onderwijs en HU Teaching and Learning Network (TLN).

Figuur 4: Flyer werkconferentie 8 april 2025

Eerste inzichten zijn gedeeld en bediscussieerd tijdens een Lunch en Leren sessie van Kenniscentrum Leren en Innoveren (LENI) op 14 mei 2025 (zie Figuur 5).

Figuur 5: Foto lunchsessie 14 mei 2025

Dit rapport en de bijbehorende Verrijkingsscan is een coproductie van Lectoraat Beroepsonderwijs, Lectoraat Co-design, Lectoraat Werken in Onderwijs en HU Teaching and Learning Network (TLN).

Deelnemende instituten

Zoals eerder aangegeven hebben drie instituten deelgenomen aan de pilot Verrijkingsscan. Daarbij hebben wij een pragmatische benadering gehanteerd: we hebben drie instituten geselecteerd die interesse toonden voor het in beeld krijgen van de stand van zaken rondom rijke leeromgevingen en de eventuele verrijkingspotentie. Vervolgens werd bij elk instituut aan een sleutelfiguur gevraagd om belangstellenden te werven onder hogeschoolhoofddocenten, onderzoekers van lectoraten en cursuscoördinatoren die zijn betrokken bij vormgeven van verrijkte leeromgevingen.

Figuur 6: Setting Verrijkingsscan voor een sessie op cursusniveau

Data

De ervaringen met de verrijkingsscan zijn vastgelegd via notities door de onderzoekers tijdens of net na afloop van de uitvoering van de scan. Daarnaast zijn enkele maanden na het afnemen van de verrijkingsscan steeds semigestructureerde interviews gehouden met één of twee betrokkenen per casus. Het doel van deze interviews was om inzicht te krijgen in hun ervaringen met de scan en de bijbehorende begeleiding. Daarbij is gevraagd naar de beleving van het proces, de ervaren meerwaarde, eventuele aanvullende ondersteuningsbehoeften, de opbrengsten van de scan, vervolgstappen die zij hebben ondernomen en hun professionaliseringsbehoefte.

Data-analyse

De notities en interview gegevens zijn geanalyseerd met de betrokken onderzoekers, met aandacht voor:

- De wijze waarop deelnemers de huidige situatie rondom rijke/verrijkte leeromgevingen typeren (perceptie);
- De kansen en knelpunten die zij benoemen voor verrijking, inclusief de rol van docenten in het vormgeven en begeleiden van verrijkte leeromgevingen.

Dit rapport en de bijbehorende Verrijkingsscan is een coproductie van Lectoraat Beroepsonderwijs, Lectoraat Co-design, Lectoraat Werken in Onderwijs en HU Teaching and Learning Network (TLN).

- De aanbevelingen voor de scan zelf (inhoud en proces).

De verkregen informatie heeft bijgedragen aan het formuleren van aanbevelingen in dit rapport én is gebruikt om de verrijkingsscan inhoudelijk en procesmatig te verbeteren.

4. Resultaten

Vanuit de werksessies met de verrijkingsscan op basis van vignetten bij de drie instituten zijn inzichten ontwikkeld over de wijze waarop verschillende actoren (teamleiders, opleidingsmanagers, docenten, onderzoekers, coördinatoren) de rijkheid van hun leeromgevingen zien en duiden. We bespreken de resultaten op basis van drie hoofdthema's: (1) perceptie van bestaande rijke leeromgevingen, (2) kansen en knelpunten voor verrijking, en (3) werking van de scan.

Perceptie van bestaande rijke of verrijkte leeromgevingen

Een opvallende bevinding is dat bij alle drie de instituten meer gebeurt op het gebied van verrijkte leeromgevingen dan zij vooraf aannamen. De dialogen op basis van de scan maakten zichtbaar dat er al diverse initiatieven bestaan waarin studenten buiten de schoolmuren leren, samenwerken met externe partners en bijdragen aan maatschappelijke vraagstukken. Deze initiatieven zijn echter vaak versnipperd en impliciet, waardoor hun potentieel nog niet ten volste wordt benut.

“Je krijgt ook de indruk dat je echt al veel doet van, ‘goh wat doen we al veel. Je gaat ook breder kijken, niet alleen naar verbinding met het werkveld, maar ook op andere vlakken”

(deelnemer tijdens evaluatie-interview)

Ook werd duidelijk dat er bij teams een diffuus beeld bestaat van wat een rijke leeromgeving kan zijn en wat deze ‘rijk(er)’ maakt. Er is weinig houvast (want geen objectieve maatstaf) of vergelijkingsmateriaal, wat het lastig maakt om systematisch te reflecteren en te ontwikkelen. De scan helpt hierbij.

Deelnemers gaven aan dat het in kaart brengen van de leeromgevingen met de scan hielp om kansen te zien en om het gesprek te voeren over de mate van integratie op verschillende grensovergangen en wat zij hierin (aanvullend) beogen.

Kansen en knelpunten voor verrijking

De verrijkingsscan op basis van vignetten hielp deelnemers om concrete kansen voor verrijking te benoemen, zowel binnen als buiten het curriculum. De volgende thema's kwamen daarbij naar voren:

- Co-creatie met burgers en cliënten: Diverse deelnemers toonden zich enthousiast voor het realiseren van een meer gelijkwaardige samenwerking met maatschappelijke actoren, waarbij deze niet worden benaderd als respondenten, maar als partners in leren en onderzoeken.
- Verbinding met SDG's: Enkele deelnemers kwamen tot de conclusie dat bepaalde vormen van verrijkte leeromgevingen mogelijkheden bieden om onderwijs te koppelen aan mondiale duurzaamheidsdoelen (Sustainable Development Goals), en daarmee aan maatschappelijke relevantie.

Dit rapport en de bijbehorende Verrijkingsscan is een coproductie van Lectoraat Beroepsonderwijs, Lectoraat Co-design, Lectoraat Werken in Onderwijs en HU Teaching and Learning Network (TLN).

- Verduurzaming van samenwerkingen: Er is behoefte aan lange termijn-relaties met praktijk-partners, in plaats van de meer kortlopende projectmatige samenwerking. Tijdens de sessies vroegen deelnemers zich soms ook hardop af wat de huidige status van een samenwerkingsverband was of waarom een lopend initiatief was beëindigd. Dit leidde tot voornemens om de status na te gaan en zonodig samenwerkingen (opnieuw) te activeren.
- Betrekken van lectoraten: De koppeling van studenten aan lopend onderzoek van een lectoraat biedt kansen voor studenten en versterkt de verbinding tussen onderwijs en onderzoek. Hier werden concrete voorbeelden genoemd en tijdens de sessies bij IvV en IVS werden hierin linkjes gelegd tussen de deelnemers om hierover verder te praten. Gedacht wordt dan bijvoorbeeld aan het door studenten laten verzamelen van data in de praktijk.
- Integratie van LLO: Het verrijken van leeromgevingen biedt aanknopingspunten om Leven Lang Ontwikkelen expliciet te verbinden aan het curriculum en aan de professionalisering van docenten. Dit kwam sterk naar voren aan een van de tafels in de eerste testfase en in lichtere mate ook bij de sessies met de instituten.

Tegelijkertijd werden ook knelpunten benoemd. Deelnemers zien zich voor een complexe (her)ontwerp taak, waar ze zich niet altijd voldoende ondersteund en voldoende bekwaam voor voelen:

“Hoe houd je partners aangehaakt terwijl je tegelijkertijd nog onderwijs aan het ontwikkelen bent en niet zekerheid hebt over invulling en rollen van partners?”
(deelnemer tijdens evaluatie-interview)

- Steun vanuit de organisatie: Niet alle deelnemers aan de werksessies rondom de verrijking ervaren aanmoediging of steun tot verrijking door de organisatie. Zij voelen zich belemmerd door onder meer rooster-technische of beleidsmatige regels die bijvoorbeeld cross-overs tussen opleidingen en tussen onderwijs en onderzoek bemoeilijken.
- Structurele inzet: Deelnemers gaven aan dat voor het opbouwen en duurzaam onderhouden van relaties met externe partners ook structurele inzet vanuit de hogeschool/opleidingen noodzakelijk is. Daarbij noemde men vaak om een kwartiermakersrol; iemand die actief verbindingen legt tussen onderwijs en beroepspraktijk, het netwerk initieert en onderhoudt, en samenwerkingsprojecten coördineert. Om deze rol effectief te kunnen vervullen werd stevig mandaat vanuit het management als randvoorwaarde genoemd.
- Complexiteit van grensovergangen: De klassieke driehoek onderwijs–onderzoek–praktijk blijkt onvoldoende om de dynamiek van verrijkte leeromgevingen te duiden. Er spelen meerdere grensovergangen tegelijk, wat vraagt om een benadering op meerdere lagen (schaalniveaus), in samenhang.
- Moeilijke meetbaarheid van opbrengsten: De impact van verrijkte leeromgevingen op studentontwikkeling en maatschappelijke meerwaarde is lastig te kwantificeren, wat het lastig maakt om deze initiatieven te legitimeren binnen beleidskaders. Dit roept vragen op over welke opvattingen er leven rond impact of doorwerking en op welke manieren deze inzichtelijk kan worden gemaakt.

- Handelingsverlegenheid. Voor docenten die actief zijn in verrijkte leeromgevingen is het soms nog wat zoeken naar de eigen rol.

“Als docent moet je kunnen vertalen wat de praktijk nodig heeft en tegelijkertijd verwachtingen managen. Je wilt voorkomen dat de lat te hoog ligt voor de praktijk, maar wel zorgen dat studenten iets waardevols opleveren. Hoe borg je als docent de kwaliteit?”

(deelnemer tijdens evaluatie-interview)

Dit rapport en de bijbehorende Verrijkingsscan is een coproductie van Lectoraat Beroepsonderwijs, Lectoraat Co-design, Lectoraat Werken in Onderwijs en HU Teaching and Learning Network (TLN).

Werking van de scan

De Verrijkingsscan is toegepast op vier niveaus: instituut, opleiding, cursus en individu. Op alle niveaus leidde de scan tot nieuwe inzichten bij de betrokkenen.

- Op **instituutsniveau** werd duidelijk dat deelnemers elkaar niet altijd kenden en onvoldoende zicht hadden op elkaars initiatieven rond verrijkte leeromgevingen. De scan fungeerde hier voornamelijk als katalysator voor kennisdeling en netwerkvorming.
- Op **opleidingsniveau** was er meer bekendheid met lopende activiteiten, maar de scan stimuleerde het ontstaan van nieuwe ideeën door het verkennen van grenzen tussen disciplines en praktijken.
- Bij de toepassing op **cursusniveau** bleek de scan waardevol voor het ontwikkelen van gedeelde beelden over integratie van bestaande initiatieven in nieuwe curricula. Ook bood de scan aanknopingspunten voor experimenten met verrijkte onderwijsvormen, zoals het betrekken van studenten bij projecten buiten de schoolmuren.
- Ten slotte is bij TLN een pilot uitgevoerd op **individueel niveau**, gericht op het ondersteunen van docenten bij het identificeren van persoonlijke drijfveren en leerbehoeften ten aanzien van verrijkte leeromgevingen. Ook deze toepassing werd als zinvol ervaren.

De vignettenwerkvorm van de scan werd door deelnemers over het algemeen als leerzaam en stimulerend ervaren. Deelnemers kwamen gezamenlijk tot veel verschillende ideeën.

“Hele leuke sessie. Was erg enthousiasmerend om alle ideeën op te noemen en met elkaar te denken”

(deelnemer tijdens evaluatie-interview)

Figuur 7: Werksessie met Verrijkingsscan

hoeveel variatie er is en waar al veel rijk onderwijs plaatsvindt, inclusief de tussenvormen.

(deelnemer tijdens evaluatie-interview)

De reflectieve en waarderende insteek en het expliciteren van grensovergangen hielpen om het gesprek te verdiepen en om observaties te koppelen aan concrete actiepunten.

De vignetten en de werkvorm hielpen om het gesprek beeldend te maken en systematisch inzicht te verkrijgen. De aanwezigheid van een procesbegeleider werd als positief en misschien zelfs noodzakelijk ervaren, omdat deze eenzijdige focus voorkomt en de dialoog faciliteert. Ook voorkomt een

igt al zoveel, en dit maakt het impliciete expliciet. Het laat en geeft een positieve boost. Ook maakt het duidelijk

procesbegeleider dat deelnemers veel tijd bezig zijn met het lezen van de vignetten, omdat deze door de procesbegeleider mondeling kunnen worden toegelicht.

Wel werd behoefte geuit aan meer clustering en systematiek: De werkvorm kan nog worden versterkt door een meer heldere structuur en definities. Deelnemers gaven aan dat het een uitdaging is om eerst alle huidige initiatieven in kaart te brengen en daarna pas nieuwe ideeën te bespreken. Tijdens het bespreken van huidige initiatieven ontstonden er veel nieuwe ideeën en het voelde kunstmatig voor deelnemers om deze ideeën af te remmen.

"Er zit meer energie op de nieuwe ideeën. Het wat doen we nu al, is wel nodig, maar dit voelt als een saaie stap. Als een opsomming. Het kan niet zonder elkaar bestaan, maar in het gesprek gaat dit wat door elkaar lopen"
(deelnemer tijdens evaluatie-interview)

Andere aandachtspunten die tijdens de evaluatie-interviews naar voren kwamen zijn:

- Aandacht voor andere opleidingsniveaus: De vignetten lijken nu vooral gericht op bachelor onderwijs; uitbreiding naar andere niveaus is wenselijk, richting masteronderwijs en wellicht ook richting Associate degree.
- Duidelijkheid over het doel van de scan: De doelstelling van de sessie moet vooraf expliciet worden gedeeld om gerichte reflectie mogelijk te maken.
- Nog scherper toewerken naar concrete acties. Nu is het gevaar dat mens na de scan blijft 'hangen' in een veelheid aan ideeën.

"Het voelde soms best overweldigend; we waren echt aan het zoeken naar welke ideeën haalbaar zijn. Meer structuur in het stellen van prioriteiten en het bepalen van vervolgacties zou helpen"
(deelnemer tijdens evaluatie-interview)

Bij een van de casussen heeft men na de werksessie een uitwerking gemaakt van de leeromgevingen in een overzichtstabel, maar wist men daarna niet zo goed hoe verder te gaan. Daarover werd bij de evaluatie aangegeven:

"Nu ligt er een schema, en blijft het even bungelen. Wat bedoelden we er toen mee? Wie had dit toen ingebracht? Hoe geven we hier nu een goede follow up aan?"
(deelnemer tijdens evaluatie-interview)

Deze behoeftes worden meegenomen bij de doorontwikkeling van de Verrijkingsscan (en de opvolging van de scan), samen met TLN.

Dit rapport en de bijbehorende Verrijkingsscan is een coproductie van Lectoraat Beroepsonderwijs, Lectoraat Co-design, Lectoraat Werken in Onderwijs en HU Teaching and Learning Network (TLN).

Als randvoorwaarde werd aangegeven dat het belangrijk is dat er tijdens een scan op opleidingsniveau mensen aan tafel zitten die het overzicht over de gehele opleiding hebben. Het is dan belangrijk dat alle modules, jaren en uitstroomprofielen zijn vertegenwoordigd.

Dit rapport en de bijbehorende Verrijkingsscan is een coproductie van Lectoraat Beroepsonderwijs, Lectoraat Co-design, Lectoraat Werken in Onderwijs en HU Teaching and Learning Network (TLN).

5. Reflectie en doorontwikkeling

Opbrengsten

De inzet van de verrijkingsscan met vignetten als reflectie-instrument vanuit dit onderzoek heeft bijgedragen aan:

- het expliciteren van impliciete kennis over,
- het stimuleren van dialoog over en
- het genereren van handelingsperspectieven voor het verrijken van leeromgevingen.

De scan werd door deelnemers uit de drie instituten als waardevol ervaren, met name vanwege de mogelijkheid om vanuit verschillende invalshoeken te reflecteren op bestaande praktijken en om concrete actiepunten te formuleren. De scan biedt houvast in het gesprek over complexe en vaak abstracte thema's zoals grensovergangen, integratie van werelden en maatschappelijke relevantie. Door de vignetten te baseren op de acht typen grenzen vanuit het theoretisch kader, konden deelnemers vanuit verschillende invalshoeken kijken en in gesprek met elkaar reflecteren op de mate van integratie tussen onderwijs, praktijk, onderzoek en samenleving.

De toevoeging van gradaties in integratie maakte het mogelijk om niet alleen te benoemen *dat* er grensovergangen zijn, maar ook *hoe* deze vorm krijgen in de praktijk. Door deelnemers werd benoemd dat met name het waarderende perspectief, en het focussen op wat de opleiding op dit moment al doet qua samenwerkingen, als positief is ervaren. Het maakt inzichtelijk dat de opleiding al veel doet rondom grenswerken en dit geeft 'een positieve boost'.

Uit onze observaties tijdens de scan-sessies en interviews komt naar voren dat de scan inzichten geeft over verrijkingmogelijkheden op vier vlakken:

Figuur 8: ideeën voor verrijking op vier vlakken

Uit de evaluatie blijkt dat door de dialoog met de verrijkingsscan veel inzichten zijn ontwikkeld bij de drie betrokken instituten. De vertaalstap naar concrete acties blijft echter lastig. Tijdens de evaluatie-interviews gaven deelnemers aan dat er op dit moment, mede in het kader van de bezuinigingen,

Dit rapport en de bijbehorende Verrijkingsscan is een coproductie van Lectoraat Beroepsonderwijs, Lectoraat Co-design, Lectoraat Werken in Onderwijs en HU Teaching and Learning Network (TLN).

andere zaken prioriteit hebben. Ook komen uit de interviews behoeftes en randvoorwaarden naar voren zoals een duidelijke infrastructuur om contacten met het werkveld inzichtelijk te houden en een duidelijke visie rondom samenwerking met de buitenwereld. In afwachting van meer duidelijkheid hierover wordt vaak gewacht met het zetten van meer stappen richting verrijking.

Professionalisering

De werkvorm rond de scan bleek niet alleen geschikt om verrijkte leeromgevingen in kaart te brengen, maar ook om teamleren en professionele reflectie te stimuleren. Het gezamenlijk bespreken van leeromgevingen leidde tot nieuwe inzichten over de rol van docenten, de positionering van lectoren en de verbinding met werkveldpartners. De dialoog met een diverse groep bevorderde uitwisseling tussen personen die elkaar anders niet snel zouden ontmoeten, wat bevestigt dat de scan met vignetten ook als professionaliseringsinstrument kan dienen. De aanwezigheid van een procesbegeleider werd als essentieel ervaren om het gesprek te structureren, perspectieven te verbreden en de vertaalslag naar actie te faciliteren.

Tot slot biedt de scan aanknopingspunten voor het ondersteunen van teams in verschillende fasen van het adoptieproces van onderwijsvernieuwing. De scan kan worden ingezet om docenten te ondersteunen bij het verkennen en implementeren van verrijkte leeromgevingen. Dit vraagt om verdere ontwikkeling van ontwerp-kennis en tools die aansluiten bij de contexten en behoeften van deze doelgroep (Van der Klink et al., 2020).

Verbeterpunten en doorontwikkeling

De verrijkingsscan is eind 2025 opgeleverd en overgedragen aan TLN. Hoewel de scan in de huidige vorm goed bruikbaar is, biedt zij ruimte voor verdere aanscherping en doorontwikkeling.

Verbeteringen die nu worden doorgevoerd samen met TLN gaan over de behoefte aan nog meer systematiek: een heldere structuur, clustering van vignetten tijdens de sessie en expliciete, gedeelde beelden van wat binnen de HU onder een verrijkte leeromgeving wordt verstaan. Daarnaast is het wenselijk om grenzen en taken die uit de scan naar voren komen te prioriteren en om concrete vervolgstappen te expliciteren. De evaluaties laten zien dat betrokkenen houvast ervaren bij het inzicht in grenzen, maar dat zij vervolgstapjes missen. De verrijkingsscan met de vignetten zou meer handvatten kunnen bieden voor het verder vormgeven van leeromgevingen, waarbij TLN een ondersteunende rol kan spelen.

Daarnaast liggen er kansen in uitbreiding van de scan naar andere onderwijsniveaus, zoals masterniveau en associate degree, en andere opleidingen uit de waaier, zoals het Mbo, met contextspecifieke voorbeelden. Ook een nog meer expliciete koppeling met Leven Lang Ontwikkelen (LLO) zou toegevoegde waarde hebben.

Figuur 8: Pilot Verrijkingsscan bij TLN

Voor individuele professionals biedt de scan kansen om accenten te leggen in hun eigen professionalisering. Door inzicht te geven in rollen en ontwikkelpunten op de acht grenzen van verrijkte leeromgevingen kan de scan bijdragen aan het in kaart brengen van professionaliseringsbehoeften van zowel beginnende als ervaren docenten. Een recente test bij TLN op 7 november 2025 bevestigt deze potentie: docenten en trainers van de Senior Didactische Bekwaamheid (SDB) gingen direct met elkaar in dialoog en benutten de scan om advies te formuleren voor herontwikkeling van een cursus.

Dit rapport en de bijbehorende Verrijkingsscan is een coproductie van Lectoraat Beroepsonderwijs, Lectoraat Co-design, Lectoraat Werken in Onderwijs en HU Teaching and Learning Network (TLN).

De doorontwikkeling en implementatie van de verrijkingsscan vraagt om gerichte investeringen. Het creëren van verrijkte leeromgevingen is een complex proces dat lastig kan worden gerealiseerd binnen de reguliere werkdruk; instituten dienen expliciet tijd en middelen te reserveren om teams deze ruimte te gunnen. Daarnaast is structurele professionalisering nodig: Docenten, kwartiermakers en begeleiders moeten beschikken over de competenties om te werken op de grenzen van onderwijs en praktijk, en om de scan effectief te benutten voor reflectie en ontwikkeling. Verder is het van belang om te schakelen tussen verschillende schaalniveaus. Het is zinvol om de scan op meerdere schaalniveaus in te zetten, zodat samenhang ontstaat tussen opleidingen en instituten, vanuit een gedeelde onderwijsstrategie gericht op verrijking van leeromgevingen.

6. Referentielijst

Boonen, J., Buurma, E., Doorlag, K., El Khattouti, K., Koopman, M., Kuijper, J., Nieman, E., Rorije, H., Zitter, I. (2025). Naar verrijkte leeromgevingen voor de regio. [Brochure Hogeschool Utrecht]. Te downloaden via [Naar verrijkte leeromgevingen voor de regio | Hogeschool Utrecht](#)

Bouw, E., Zitter, I., & De Bruijn, E. (2021). Designable elements of integrative learning environments at the boundary of school and work: a multiple case study. *Learning Environments Research*, 24(3), 487-517. <https://link.springer.com/article/10.1007/s10984-020-09338-7>

Bouw, E., Bruijning, J., Overkamp, E., Van Ewijk, L., Van Harn R. & Zitter, I. (2024). *Onderwijs over disciplinaire grenzen heen. Ontwerpen van grensoverstijgende leeromgevingen in zorg en welzijn*. [Eindrapport NRO review]. <https://www.nro.nl/onderzoeksprojecten/onderwijs-over-disciplinaire-grenzen-heen-ontwerpen-van-in-society-leeromgevingen-in-zorg-welzijn>

Hogeschool Utrecht. (2022). Samen voor de Toekomst: HU-visie op onderwijs en onderzoek. [HU Visie | Hier komt alles samen | Hogeschool Utrecht](#)

Housley, C. L., Neill, K. K., White, L. S., Tedder, A. T., & Castleberry, A. N. (2018). An evaluation of an interprofessional practice-based learning environment using student reflections. *Journal of Interprofessional Care*, 32(1), 108–110. <https://doi.org/10.1080/13561820.2017.1356808>

McWilliams, A., Rosemond, C., Roberts, E., Calleson, D., & Busby-Whitehead, J. (2008). An innovative home-based interdisciplinary service-learning experience. *Gerontology and Geriatrics Education*, 28(3), 89–104. https://doi.org/10.1300/J021v28n03_07

Pelgrim, E., Hissink, E., Bus, L., van der Schaaf, M., Nieuwenhuis, L., van Tartwijk, J., & Kuijer-Siebelink, W. (2022). Professionals' adaptive expertise and adaptive performance in educational and workplace settings: an overview of reviews. *Advances in Health Sciences Education* (Vol. 27, Issue 5, pp. 1245–1263). Springer Science and Business Media B.V. <https://link.springer.com/article/10.1007/s10459-022-10190-y>

Sokhanvar, Z., Salehi, K., & Sokhanvar, F. (2021). Advantages of authentic assessment for improving the learning experience and employability skills of higher education students: A systematic literature review. *Studies in Educational Evaluation* (Vol. 70). <https://doi.org/10.1016/j.stueduc.2021.101030>

Dit rapport en de bijbehorende Verrijkingsscan is een coproductie van Lectoraat Beroepsonderwijs, Lectoraat Co-design, Lectoraat Werken in Onderwijs en HU Teaching and Learning Network (TLN).

- Van Bommel, R., Zitter, I., & de Bruijn, E. (2024). Exploring the concept of a responsive curriculum in teacher education from the perspective of students and teacher educators. *The Curriculum Journal*. <https://doi.org/10.1002/curj.295>
- Van der Klink, M., Canisius, E. (2020). De vijf bekwaamheden van docenten in beeld. <https://www.zuyd.nl/sites/default/files/pvo---de-vijf-bekwaamheden-van-docenten-in-beeld.pdf>
- Vanderlinde, R., Godaert, E., & Keppens, K. (2020). Competentiegericht opleiden en beoordelen in de lerarenopleiding: Naar een nieuw conceptueel model. *Tijdschrift voor Lerarenopleiders*, 41(4), 238–252. <https://biblio.ugent.be/publication/8684574>
- Van Onselen, L. et al. (2023). Rijke leeromgevingen zien als infrastructuur met benuttingsplannen. [Kennisproduct Hogeschool Utrecht]. https://husite.nl/nieuwslectoraatberoepsonderwijs/wp-content/uploads/sites/318/2023/09/Kennisproduct-leeromgeving-als-infrastructuur_sept-2023.pdf
- Vreuls, J., van der Klink, M., Koeslag-Kreunen, M., Stoyanov, S., Boshuizen, H., & Nieuwenhuis, L. (2025). Responsive curriculum development: which factors support breaking through institutional barriers?. *Journal of Vocational Education & Training*, 77(3), 582-610. <https://doi.org/10.1080/13636820.2023.2270470>
- Zitter, H., & Buurma, E. (2025). *Naar verrijkte leeromgevingen voor de regio: Opgavegerichte leeromgevingen in beeld brengen in het hbo, een meervoudige case study* [Rapport]. Hogeschool Utrecht <https://share.google/hIUz347OvGVUv4OsR>
- Zitter, I., & Hoeve, A. (2012). Hybrid learning environments: Merging learning and work processes to facilitate knowledge integration and transitions. OECD. https://www.oecd.org/con-tent/dam/oecd/en/publications/reports/2012/06/hybrid-learning-environments_g17a2170/5k97785xwdvf-en.pdf
- Zitter, I. (2021). *Leeromgevingen in het beroepsonderwijs als knooppunten in onze maatschappij* [Openbare les]. Lectoraat Beroepsonderwijs, Kenniscentrum Leren en Innoveren, Hogeschool Utrecht. <https://www.hu.nl/onderzoek/publicaties/leeromgevingen-in-het-beroepsonderwijs-als-knooppunten-in-onze-maatschappij>

